

Opponensi Szakvélemény
Konopás Judit Emese diplomatervéhez

Tárgy: Községi Ház, Sashalom

A választott hely

A helyszín egy gödör, egy volt kavicsbánya, ami ottmaradt beépítetlenül, miközben maga a hely, körbeépült. Fontos, hogy az építész észrevegye az otthagyt helyeket. Konopás Judit a gyakorlott fotós szemével látja meg a beavatkozás szükségességét. (Nyert már díjat nemzetközi fotó-pályázaton.)

Pogacnik szerint ezeket a sebzett helyeket elhagyják az elementárok, csak megfelelő beavatkozás nyomán jönnek vissza a hely szellemei, és teszik ismét élhetővé a teret.

Judit jól ismeri fel, hogy ott van építési feladat, ahol elhagyott helyek (és/vagy emberek) vannak.

Egyik legszebb példa – jelen helyválasztás mögött lévő kitűnő gondolkodást megerősítendő – Isozaki sivatagba telepített (Majove, California) ismert „Obscured Horizon”-ja: négy kis jelszerű pavilon (évszakoknak megfelelő különböző pihenőhelyekkel).

Szerkesztési elvek: a hosszúház

Szombaton a FUGA-ban Janáky Isván, másod-éves tervekből nyílt kiállítást méltatva, beszélt a hosszúházzal (ez volt a kiállítás egyik témája): szerinte feltűnő volt, hogy mennyire inspirálta hallgatókat a téma, amely mérhető volt a hallgatói kreativitás magas szintjében. Konopás Judit is ezért választja a hosszúházat, mint szerkesztési elvet, amely mögött nagyon erős asszociációk vannak a népi építészet normatív, kultúrtörténeti lényegisége miatt. Itt arról van szó, hogy a gondolkodás saját történelemtudattal rendelkezik, viszont igyekszik elkerülni az ebből fakadó közhelyek csábításait. Hosszúházának nincsenek tagozatokat hordozó rövid-homlokzatai, sőt rövid-homlokzatai nem is tekinthetők homlokzatnak, a hosszuhomlokzaton pedig (a közösségi oldalon) elvárt ritmikus ismétlések is csak igen visszafogottan vannak jelen.

Ezen – általam igen csak korszerűnek tartott – szemlélet megerősítéséhez itt is hivatkoznék valakire (akit londoni tanulmányutamon elsőnek kerestem fel annak idején) Alan Colquhoun-ra, aki a következőket mondja: „Tehát olyan építészetre kell törekednünk, amely tudatában van saját történelmének, viszont kritikus a történelem állításaival szemben”. (l.: Moravánszky Á.: „Stílus” c. kötetében A.C.: „A historizmus három fajtája” c. esszét.)

Az alaprajz hármasság tagozódása

Tulajdonképpen még ez is a szerkesztési elvek része. A három – a négy évszak kitüntetett rítusaihoz köthető – többcélú tér-szerkezet több, mint multifunkcionális program, ez a hármasság itt entitás. (Az „egészet”, mint fogalmat értelmező kitüntetett tulajdonság). A három teret elválasztják egymástól a kiszolgáló blokkok, de a terek egymásba mégis átjárhatók. Ez a szétválasztott átjárhatóság megint valami olyasmi, ami mindenképpen mai gondolkodásunkhoz köthető, ugyanúgy, ahogyan a felül nyitott, földbe hasított folyosó. Párbeszéd ég és föld között, amely párbeszéd jelen van még a belső tér feszessége és külső, közösségi tér szabad kezelése között, vagy a belső terek határozott formája és azok változtatható berendezései között, amelyek mozgását pedig a geometrikus rácsszerkezeten szabadon mozgó fényforrások generálják. És a párbeszéd van az építész és a mindenkori használó között.

Azt, hogy ez a gondolkodás képes felnyitni valamiféle progresszív jövőképet, megint nem én mondom, hanem Gordon Pask beszélgetés-elmélete: a tervezés folyamatot szít, az interakciók vezetnek el a helyes cselekvéshez. (Persze itt már jelen kellene legyen a kibernetika: amely lehetővé teszi, hogy a diskurzust állandó értékelés és visszacsatolás kísérje másodrendű kibernetikai beszélgetés formájában, de ez a jövő. Érdekes, hogy Konopás Judit terveiben benne van az „álm-gép” lehetősége. Hivatkoznék az Ybl-ön készült diplomatervére, amely (elsősorban blende-homlokzata miatt) diplomadíjat kapott a fővárosi zsűriben , illetve a terv kiállítást nyert az EFAP konferencia keretében rendezett „Okos építészet” c. kiállításon.

Anyaghasználat

A művész krisztusivá teszi az anyagot a szellem anyagra irányuló összpontosítása által. (Teillard de Chardin.) Konopás Judit biztos kézzel választja ki azt az anyagot – a földbetont – amely képes elhelyezni korunk szellemiségében az előzőekben felvázolt alkotói gondolkodást. A választott anyag felmutatja és hordozza az „örök emberi”-nek minden asszociációját, ugyanakkor nagyon technika, nagyon mai.

Stein Mehren norvég író írja valahol a „Titánok” című un. európai regényében (nem szó szerint idézve): a művész dolga, hogy a titánok és az örök erőszakos manipulációk ellenére megmutassa az embereknek az Embert. Van, amikor a művész is a titánok bohóca lesz, néha kísérője, de a múltunkról, jelenünkről és jövőnkről félelem nélkül, szabadon kell gondolkodnia. Konopás Judit alkotói tevékenységében - ismerve más műfajokban is eredményes alkotói múltját kimondhatom - megvan ez a bátorság, ez tisztaság.

Budapest, 2012. június 19.

Kapy Jenő
opponens